

Göteborgs
Stad

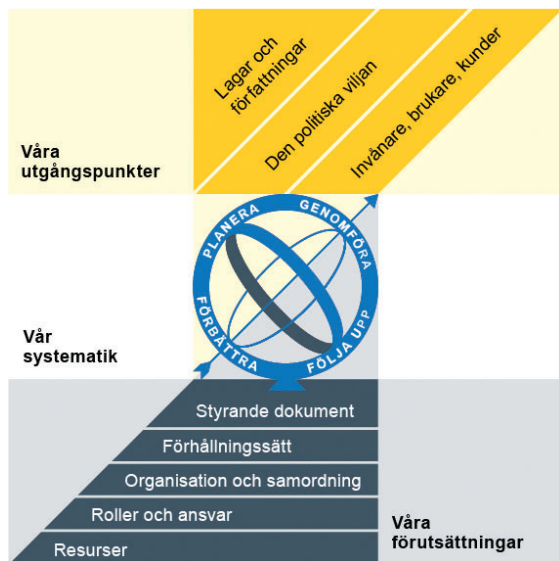
Göteborgs Stads plan mot rasism

År 2025–2028

Planerande styrande dokument

Vision
Program
► Plan

Göteborgs Stads styrsystem

Utgångspunkterna för styrningen av Göteborgs Stad är lagar och författningar, den politiska viljan och stadens invånare, brukare och kunder. För att förverkliga utgångspunkterna behövs förutsättningar av olika slag. Stadens politiker har möjlighet att genom styrande dokument beskriva hur de vill realisera den politiska viljan. Inom Göteborgs Stad gäller de styrande dokument som antas av kommunfullmäktige och kommunstyrelsen. Därutöver fastställer nämnder och bolagsstyrelser egna styrande dokument för sin egen verksamhet. Kommunfullmäktiges budget är det övergripande och överordnade styrande dokumentet för Göteborgs Stads nämnder och bolagsstyrelser.

Om Göteborgs Stads styrande dokument

Göteborgs Stads styrande dokument är våra förutsättningar för att vi ska göra rätt saker på rätt sätt. De anger vad nämnder/styrelser och förvaltningar/bolag ska göra, vem som ska göra det och hur det ska göras. Styrande dokument är samlingsbegreppet för dessa dokument.

Stadens grundläggande principer såsom demokratisk grundsyn, principer om mänskliga rättigheter och icke-diskriminering omsätts i praktisk verksamhet genom att de integreras i stadens ordinarie beslutsprocesser. Beredning av och beslut om styrande dokument har en stor betydelse för förverkligandet av dessa principer i stadens verksamheter.

De styrande dokumenten ska göra det tydligt både för organisationen och för invånare, brukare, kunder, leverantörer, samarbetspartners och andra intressenter vad som förväntas av förvaltningar och bolag. De styrande dokumenten ligger till grund för att utkräva ansvar när vi inte arbetar i enlighet med vad som är beslutat.

Styrande dokument			
Kommunala föreskrifter		Planerande och reglerande styrande dokument	
Normgivning mot enskild	Riktade styrande dokument	Planerande styrande dokument	Reglerande styrande dokument

Dokumentnamn: Göteborgs Stads plan mot rasism

Beslutad av:

[Nämnd/styrelse/befattning]

Gäller för:

[Text]

Diarienummer:

[Nummer]

Datum och paragraf för beslutet:

[Text]

Dokumentsort:

[Dokumentsort]

Giltighetstid:

[Giltighetstid]

Senast reviderad:

[Datum]

Dokumentansvarig:

[Funktion]

Bilagor:

[Bilagor]

Innehåll

Inledning	5
Syftet med denna plan	5
Vem omfattas av planen	5
Giltighetstid	5
Bakgrund	5
Koppling till andra styrande dokument	5
Planen kompletterar befintlig styrning	5
Gemensamma åtgärder med Göteborgs Stads plan för att förbättra hbtqi-personers livsvillkor	6
Stödjande dokument	7
Genomförande av denna plan	7
Uppföljning av denna plan	7
Planens utgångspunkter	8
Dialog och kunskap	8
Beakta hur rasism tar sig uttryck	8
Främjande perspektiv	8
Definitioner	8
Planen	10
Fokusområden	10
Fokusområde Skola och förskola	10
Åtgärder	10
Fokusområde Brottsförebyggande samt tillits- och trygghetsskapande arbete	12
Åtgärder	13
Fokusområde vård, omsorg och stöd	14
Åtgärd	14

Fokusområde kultur och mötesplatser	15
Åtgärder	15
Fokusområde dialog och involvering	16
Åtgärd	17

Inledning

Syftet med denna plan

Göteborgs Stad har en skyldighet att respektera, skydda, uppfylla och främja de mänskliga rättigheterna för alla som bor, vistas och verkar i staden. Stadens ska erbjuda likvärdig service, en jämlik tillgång till de rättigheter som tillhandahålls av staden och öppna och inkluderande arbetsplatser.

Syftet med Göteborgs Stads plan mot rasism 2025-2028 är att bidra till förflyttningar inom kommunala verksamhetsområden där det finns en särskilt utpekad utsatthet av rasism för minoritetsgrupper och där arbetet mot rasism behöver ta steg framåt. Åtgärderna förväntas förstärka stadens möjlighet att genomföra sina grunduppdrag på ett likvärdigt sätt i enlighet med internationella konventionsåtaganden och svensk lagstiftning.

Vem omfattas av planen

Denna plan gäller för förskolenämnden, grundskolenämnden, kommunstyrelsen, kulturnämnden, nämnden för demokrati- och medborgarservice, nämnden för funktionsstöd, socialnämnderna Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst, utbildningsnämnden och äldre samt vård- och omsorgsnämnden.

Giltighetstid

Denna plan gäller för perioden 2025-2028.

Bakgrund

Kommunfullmäktige antog år 2020 Göteborgs Stads första plan för stärkta insatser mot rasism 2020–2023. I kommunfullmäktiges budget 2024 fick kommunstyrelsen i uppdrag att ta fram förslag på hur planen kunde förlängas samt att uppdatera planen efter nya omvärldsförutsättningar. I samband med uppföljningen av planen samt en särredovisning om minoriteters utsatthet för rasism fick stadsledningskontoret i uppdrag att i samband med revideringen av planen fördjupa analysen av hur rasism i Göteborg tar sig uttryck och olika gruppers utsatthet samt inkludera förslag på gruppsspecifika åtgärder (KS 2024-01-10 § 24, punkt 2).

Koppling till andra styrande dokument

Planen kompletterar befintlig styrning

En viktig del av styrningen inom området mänskliga rättigheter utgörs av internationella konventioner om mänskliga rättigheter vilka även speglas i svensk lagstiftning. Regeringsformen slår fast att den offentliga makten ska utövas med respekt för alla

människors lika värde och för den enskilda människans frihet och värdighet. I regeringsformen inkluderas dessutom europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, Europakonventionen, i sin helhet. Planen mot rasism förhåller sig även till Europarådets ramkonvention om skydd för nationella minoriteter (1995) och lag (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk.

Samtliga nämnder och styrelser i Göteborgs Stad ska i enlighet med sina reglementen och ägardirektiv utföra sina uppdrag utifrån demokratisk grundsyn, principer om mänskliga rättigheter och mot diskriminering. Det betyder att alla invånare i kommunen har rätt till en god och likvärdig service och ett värdigt bemötande oavsett förutsättningar, bakgrund och var i kommunen de bor.

Göteborgs Stads rutin vid kränkande särbehandling, trakasserier, sexuella trakasserier och repressalier inom arbetslivet är en del av det systematiska arbetsmiljöarbetet och arbetet med aktiva åtgärder i enlighet med arbetsmiljölagens och diskrimineringslagens bestämmelser. I Göteborgs Stads riktlinje för arbetsmiljö, medarbetarskap och chefskap framgår att det krävs ett inkluderande förhållningssätt och aktivt arbete som utgår från alla diskrimineringsgrunderna för att skapa, behålla och utveckla en arbetsplats med olikheter som strävar efter gemensamma mål.

Principen om icke-diskriminering återkommer i ett flertal av stadens styrande dokument genom mål, inriktningar och strategier. Göteborgs Stads barnrättsplan är ett exempel på styrande dokument som genomsyras av denna princip. Ett annat exempel är Göteborgs Stads trygghetsskapande och brottsförebyggande program som innehåller en strategi som påtalar att Göteborgs Stads trygghetsskapande och brottsförebyggande arbete ska vara kunskapsbaserat och utgå från målgruppsanalyser.

Utifrån Göteborgs Stads medlemskap i European Coalition of Cities against Racism (ECCAR) har staden åtagit sig att arbeta aktivt för att motverka rasism, diskriminering och främlingsfientlighet utifrån ett handlingsprogram bestående av tio punkter. Planen mot rasism och dess åtgärder ligger i linje med handlingsprogrammet och de tio punkterna. De dokument som styr stadens medlemskap i ECCAR är koalitionens stadgar samt kommunstyrelsens anvisning för medlemskapet.

Göteborgs Stads plan mot rasism 2025-2028 kompletterar befintlig styrning där det finns ett identifierat behov av specifika åtgärder under planperioden för att motverka rasism.

Gemensamma åtgärder med Göteborgs Stads plan för att förbättra hbtqi-personers livsvillkor

Några av utvecklingsområdena i denna plan har identifierats i samverkan med framtagandet av Göteborgs Stads plan för att förbättra hbtqi-personers livsvillkor. Eftersom en identifierad utsatthet som påverkar hbtqi-personer och minoriteter utsatta för rasism i vissa fall är likartade, så återfinns sju gemensamma åtgärder i båda planerna. Detta rör åtgärder inom fokusområdet Skola och förskola samt fokusområdet Brottsförebyggande samt tillits- och trygghetsskapande arbete.

Stödjande dokument

Göteborgs Stad, stadsledningskontoret. 2024. Om afrofobi, antisemitism, antiziganism, islamofobi, rasism mot samer. Rapport om minoriteters utsatthet.

Regeringskansliet. 2012. En samordnad och långsiktig strategi för romsk inkludering 2012–2032 (Skr. 2011/12:56).

Regeringskansliet. 2024. Ett starkt judiskt liv för framtida generationer. Nationell strategi för att stärka judiskt liv i Sverige 2025–2034 (SOU 2024:3).

Regeringskansliet. 2016. Samlat grepp mot rasism och hatbrott: Nationell plan mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott.

Regeringskansliet. 2022. Åtgärdsprogram mot afrofobi.

Regeringskansliet. 2022. Åtgärdsprogram mot antiziganism.

Regeringskansliet. 2022. Åtgärdsprogram mot antisemitism.

Regeringskansliet. 2022. Åtgärdsprogram mot islamofobi.

Regeringskansliet. 2022. Åtgärdsprogram mot rasism mot samer.

Myndigheten Forum för Levande Historia har i uppdrag att samordna arbetet utifrån den nationella planen mot rasism och åtgärdsprogrammen mot afrofobi, antiziganism, antisemitism, islamofobi och rasism mot samer. Flera kunskapsunderlag och stöd finns att tillgå via myndighetens hemsida.

Genomförande av denna plan

Varje nämnd med utpekat ansvar i planen ansvarar för implementeringen i den egna organisationen och genomförandet av respektive åtgärd.

Uppföljning av denna plan

Berörda nämnder ansvarar för att följa upp de åtgärder de har fått tilldelade. Varje förvaltning ska årligen rapportera genomförandet till sin nämnd. Rapporteringen syftar till att undersöka både vad som möjliggjort implementeringen av specifika åtgärder och eventuellt utgjort hinder för att på så vis kunna undanröja dessa.

Kommunstyrelsen ansvarar för en samlad uppföljning av planen. Efter halva planperioden tillfrågas berörda nämnder om nuläge gällande genomförande av de åtgärder de har utpekat ansvar för. Vid planperiodens slut ska uppföljning av planens samtliga åtgärder ske. En väsentlig del av uppföljningen ska redogöra för berörda minoriteters upplevelser av resultatet av genomförda åtgärder.

Planens utgångspunkter

Dialog och kunskap

Planen utgår från dialoger och samråd med företrädare från civilsamhället och de fem särskilt berörda minoritetsgrupperna afrosvenskar, judar, romer, muslimer och samer. Deras kompetenser, erfarenheter och förslag på åtgärder för arbetet mot rasism utgör en grund för planen. Delaktighet är tillsammans med bland annat transparens och möjlighet till ansvarsutkrävande grundläggande principer i arbetet för mänskliga rättigheter.

Befintligt kunskapsläge från forskning och myndigheter gällande rasism och afrofobi, antisemitism, antiziganism, islamofobi och rasism mot samer synliggör kritiska områden inom kommunens verksamheter. Den kunskapen har varit vägledande för planens prioriterade fokusområden. I stadsledningskontorets framtagna kunskapsunderlag (SLK-2023-0075) om minoriteters utsatthet för rasism finns befintlig forskning och myndighetsrapporter samlat.

Beakta hur rasism tar sig uttryck

I framtagandet av planen identifierades några områden som återkommande där rasism tar sig uttryck för samtliga fem minoriteter. Dessa områden fokuserar planen särskilt på. I genomförandet av planens åtgärder ska ansvariga nämnder och styrelser beakta de olika formerna av rasism för att säkerställa att arbetet kommer åt och motverkar de uttryck av rasism som drabbar afrosvenskar, judar, muslimer, romer och samer. Det finns både skillnader och likheter i hur rasism drabbar minoritetsgrupperna i Göteborg. Förståelsen för att dessa grupper också har stora variationer i individer och behov inom respektive grupp är en utgångspunkt. De olika formerna av rasism kan samexistera i olika sammanhang och i samhället i stort. Olika former av rasism kan också drabba en och samma individ, exempelvis svarta muslimer. Likaså kan olika former av rasism aktiveras av omvärldshändelser vilket kräver en bevakning och beredskap att motverka och agera vid ökning av hat, hot och utsatthet riktad till någon eller några minoritetsgrupper.

Främjande perspektiv

De flesta av åtgärderna mot rasism är förebyggande för att identifiera och motverka att diskriminering, kränkningar och trakasserier sker. En del i arbetet mot rasism är att arbeta främjande genom kultur och synliggörande av minoriteter i det offentliga rummet. Några av planernas åtgärder har det främjande perspektivet. Stereotyper, föreställningar och fördomar om afrosvenskar, judar, muslimer, romer och samer utmanas genom att minoriteterna och de olika gruppernas heterogenitet, historia, kultur, språk och identitet tar plats i Göteborg.

Definitioner

Inom forskningen finns många olika perspektiv på och definitioner av rasism. Definitionerna förändras över tid. I denna lista används definitioner som anges i den nationella planen mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott (2016) och de nationella åtgärdsprogrammen mot olika former av rasism (2022) samt används av

myndigheten Forum för levande historia, som har uppdraget att stödja och samordna arbetet med regeringens nationella plan mot rasism.

Med **rasism** avses att människor på grund av föreställningar om ras, nationellt, kulturellt eller etniskt ursprung, religion, hudfärg eller annat liknande förhållande är väsensskilda från varandra och att de därmed kan eller bör behandlas på olika sätt.

Afrofobi definieras som ideologier, uppfattningar eller värderingar som ger uttryck för fientlighet mot afrosvenskar. Afrosvenskar är en demografisk kategori som inkluderar alla invånare i Sverige med någon form av afrikanskt påbrå.

Antisemitism definieras som ideologier, uppfattningar eller värderingar som ger uttryck för fientlighet mot judar. Sverige står bakom IHRA:s (International Holocaust Remembrance Alliance) arbetsdefinition av antisemitism.

Antiziganism definieras som ideologier, uppfattningar eller värderingar som ger uttryck för fientlighet mot romer. Sverige står också bakom IHRA:s arbetsdefinition av antiziganism.

Islamofobi definieras som ideologier, uppfattningar eller värderingar som ger uttryck för fientlighet mot muslimer.

Rasism mot samer definieras som ideologier, uppfattningar eller värderingar som ger uttryck för fientlighet mot samer.

Planen

Fokusområden

Rasism och dess varierade uttryck påverkar individers och gruppers vardagsliv på olika sätt i mötet med många samhällsområden; i arbetslivet, skolan, inom vård, omsorg och stöd, på offentliga platser, inom rättsväsendet, i medier och på internet. Flertalet av samhällsområdena är inom stadens ansvar. Utifrån dialoger och samråd med berörda minoritetsgrupper och rapporter och forskning inom rasismområdet, fokuserar planen på fem fokusområden där staden behöver stärka arbetet mot rasism. Dessa är:

- Skola och förskola
- Brottsförebyggande samt tillits- och trygghetsskapande arbete
- Vård, omsorg och stöd
- Kultur och mötesplatser
- Dialog och involvering

Fokusområde Skola och förskola

Rätten att känna sig trygg och inkluderad i skolan och förskolan gäller alla barn. Elevers utsatthet, eller risk för utsatthet för hat, hot, mobbing och våld har kopplingar till nedsatt psykisk och fysisk hälsa samt försämrad skolgång och utbildning. På nationell nivå har bland annat Barnombudsmannen (BO) utifrån olika regeringsuppdrag lyft en särskild sårbar situation i skolan hos elever utsatta för rasism och elever som identifierar som hbtqi.

Ett liknande mönster går att se även i Göteborg. Exempelvis visar statistik från grundskoleförvaltningen att av de anmälningar om kränkande behandling med koppling till diskriminering som anmälades mellan augusti 2023 och februari 2024, berörde de allra flesta diskrimineringsgrunderna etnisk tillhörighet och religion/annan trosuppfattning (60 procent). Näst flest kränkningar var kopplade till sexuell läggning och könsidentitet/uttryck (22 procent).

Rasism är en del i barns vardag från tidig ålder. Ungdomsfullmäktige i Göteborg och representanter från minoritetsgrupperna afrosvenskar, judar, muslimer, romer och samer i Göteborg beskriver framför allt skolan som en plats där barn och unga inte helt skyddas från att utsättas för rasism och där kunskapen om afrofobi, antisemitism, antiziganism, islamofobi och rasism mot samer beskrivs som otillräcklig. Otillräckligheten kan omfatta kunskap om rasism och dess olika uttryck som en del i undervisningen, rektors och lärares agerande när incidenter sker, elever som kränker andra elever, stöd till elever som blir utsatta för rasism och bristande stöd till lärare i att stärka förmågan att hantera svåra och komplexa samtal som kan skapa motsättningar i klassrummet.

Åtgärder

Skolledarna (rektorer och biträdande rektorer) på samtliga skolor och förskolor ska under planperioden förstärka sina kunskaper om olika diskrimineringsgrunder

och minoritetsgrupper i syfte att utveckla demokrati- och värdegrundsarbetet på sina respektive förskolor och skolor.

Ansvar: förskolenämnden, grundskolenämnden och utbildningsnämnden.

Skolledarna ska i framtagandet av plan mot diskriminering och kränkande behandling säkerställa att samtliga diskrimineringsgrunder och nationella minoritetsperspektiv ingår i kartläggningar, analys, åtgärder och uppföljning.

Ansvar: grundskolenämnden och utbildningsnämnden.

Varje skola och förskola har enligt skollagen skyldighet att årligen upprätta en plan för att förebygga och hantera kränkande behandling. Enligt diskrimineringslagen har förskolan och skolan även skyldighet att arbeta med aktiva åtgärder för att motverka diskriminering utifrån de sju diskrimineringsgrunderna och främja lika rättigheter och möjligheter för alla elever.

I Göteborgs Stad slås dessa åtaganden ihop genom att ta fram och arbeta med plan mot diskriminering och kränkande behandling (PDK). För att komma fram i arbetet har skolledarna en särskilt viktig roll. Det behövs både kunskap och systematiskt arbete för säkerställa en trygg skolmiljö för alla elever – med särskilt fokus på elever i skolan och barn i förskolan som tillhör någon av de nationella minoriteterna eller har koppling till någon av de sju diskrimineringsgrunderna.

Grundskoleförvaltningen och utbildningsförvaltningen ska göra årliga sammanställningar och analys av samtliga skolors planer mot diskriminering och kränkande behandling. Sammanställningarna ska utgöra ett underlag för förvaltningarnas arbete mot diskriminering och för att öka likvärdigheten mellan skolor.

Ansvar: grundskolenämnden och utbildningsnämnden.

För att förvaltningarna ska kunna följa skolornas arbete mot diskriminering och kränkande behandling, måste varje skola rapportera sin plan till respektive förvaltning. På så sätt blir det möjligt för förvaltningarna att på en aggregerad nivå sammanställa och analysera arbetet och identifiera vilka skolor som behöver stöd.

Grundskoleförvaltningens centrala elevhälsa ska bistå med kunskap om minoritetsgruppers olika utsattheter och utgöra ett stöd när åtgärder tas fram i arbetet mot diskriminering och kränkande behandling.

Ansvar: grundskolenämnden.

För att kunna erbjuda en trygg och likvärdig skola för elever som tillhör olika minoritetsgrupper, behövs både kunskap om specifika livsvillkor och förmåga att hantera konflikter, arbeta förebyggande och vid behov stötta elever utsatta för kränkningar av olika slag. Elevhälsan har en betydelsefull roll som även skulle kunna utvecklas till att bistå skolledning och lärare när specifik kunskap om olika minoriteter efterfrågas och material behöver tas fram. Urvalet av material kan med fördel hämtas från grundskoleförvaltningens lärarakademi som utgör en omfångsrik kunskapsbank för pedagoger i skolan.

Utbildningsförvaltningen ska säkerställa tillräckliga resurser för att bistå med kunskap om minoriteters olika utsattheter och utgöra ett stöd till gymnasieskolorna.

Ansvar: utbildningsnämnden.

För att säkerställa en trygg och likvärdig skola för gymnasieelever som tillhör olika minoritetsgrupper behövs både kontinuerlig kunskapsutveckling och processtöd för skolläring, pedagoger och elevhälsopersonal. Kunskapsunderlag och metodstöd gällande exempelvis konflikthantering och svåra samtal tas fortlöpande fram av bland annat akademien, olika myndigheter och civilsamhälle. Resurser ska finnas för att skolläring, pedagoger och elevhälsopersonal ska få stöd i vilka material som är lämpliga att använda.

Fokusområde Brottsförebyggande samt tillits- och trygghetsskapande arbete

Minoritetsgruppers utsatthet och upplevda otrygghet ser delvis annorlunda ut än för majoritetsbefolkningen. Utsattheten kan i många fall kopplas till den egna identiteten, till den personen är. Risker för att utsättas för diskriminering och hatbrott är högre. Likaså för att mötas av fördomar, kränkningar, exkluderande strukturer och sämre tillgång till sina mänskliga rättigheter. Hatbrott är ett samlingsnamn för flera olika brott där motivet är att kränka någon utifrån ras, hudfärg, nationellt eller etniskt ursprung, trosuppfattning, sexuell läggning eller könsöverskridande identitet eller uttryck. Det definieras av polisen som demokratihotande brottslighet och är ett tilltagande problem i samhället där både enskilda individer och grupper av människor kan utsättas. Upplevelsen av trygghet är bland minoritetsgrupper också starkt förknippad med tillit. Tillit definieras ofta som villighet att visa sig sårbar baserat på positiva förväntningar på andras intentioner och beteenden och brukar beskrivas som en viktig faktor för social sammanhållning och delaktighet.

Det finns ett stort mörkertal när det kommer till anmälningar om utsatthet för rasism, diskriminering och hatbrott med olika rasistiska motiv. Detta visar bland annat Brottsförebyggande rådet (Brå) utifrån deras uppdrag om att ta fram hatbrottsstatistik och göra fördjupade studier om hatbrott med olika rasistiska motiv. Låg tillit och lågt förtroende för myndigheter, rädsla att bli ytterligare utsatt, eller en uppgivenhet att inte bli betrodd är bidragande orsaker till mörkertalet. Romer är, tillsammans med samer, den grupp där anmälningar är lägst vilket kopplas till den låga tilliten för bland annat polis och övrigt rättsväsende. Karaktären på hatbrott skiljer sig något åt mellan grupper som utsätts för rasism. Hets mot folkgrupp och brott mot församlingslokaler och liknande samt hot på internet är vanligast bland antisemitiska hatbrott. Likaså är det bland antisemitiska hatbrott vanligast att gärningspersonerna främst är från en organiserad grupp. Islamofobiska hatbrott är det vanligaste motivet vid hatbrott mot religiösa grupper. Anmälda afrofobiska hatbrott är flest i antal och en hög grad av våld sticker ut bland afrofobiska hatbrott. Omvärldshändelser kan ge en lokalt förhöjd nivå av hatbrott och utsatthet för vissa minoriteter. Synliga attribut, exempelvis religiös klädsel, symboler, att befinna sig i en offentlig position, ökar graden av utsatthet då det är lättare att identifieras som jude, rom, muslim, same. Mörkare hudfärg ökar graden av utsatthet för rasism.

För att det trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetet i staden ska resultera i trygghet för individer som utsätts för rasism, krävs att staden systematiskt arbetar för att öka tillit och förtroende hos minoritetsgrupper som utsätts för rasism. I Göteborgs Stads trygghetsskapande och brottsförebyggande program finns strategier av särskild relevans för minoriteters trygghet:

- Göteborgs Stads trygghetsskapande och brottsförebyggande arbete ska vara kunskapsbaserat och utgå från målgruppsanalyser, likvärdiga lokala och centrala lägesbilder och aktuell forskning.
- Göteborgs Stad ska medverka till att stärka civilsamhällets och näringslivets delaktighet i det gemensamma trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetet.
- Göteborgs Stad ska på ett systematiskt sätt analysera och ta hänsyn till vilka målgrupper och individer som har störst behov när trygghetsskapande och brottsförebyggande åtgärder planeras och genomförs.

Åtgärderna som föreslås inom området har sin utgångspunkt i dessa strategier.

Åtgärder

Kompetenshöjande insatser om minoritetsgruppers otrygghet och utsatthet för hot och hat ska genomföras för att säkerställa att dessa delar ingår i det lokala trygg i-arbetet och de lokala lägesbilderna. Kompetensinsatser bör göras i samverkan med bland annat polisen.

Ansvar: socialnämnderna Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst.

Stadens brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete ska vara kunskapsbaserat och utgå från målgruppsanalyser. För att möjliggöra detta och för att öka de lokala lägesbildernas likvärdighet, behöver kunskapen om minoritetsgruppers upplevelser av otrygghet och deras specifika risk att utsättas för brott öka. Likaså förståelsen för vikten av ett tillitsskapande arbete.

Socialförvaltningarna ska årligen genomföra dialoger med olika minoritetsgrupper i varje stadsområde, för att fördjupa kunskapen om de lokala trygghetsförhållandena.

Ansvar: socialnämnderna Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst

Göteborgs Stad ska medverka till att stärka civilsamhällets delaktighet i det trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetet och på så vis arbeta tillitsskapande. För att möjliggöra att olika minoriteter blir delaktiga behöver socialförvaltningarna återkommande möta medborgare som tillhör olika grupper, för att få kunskap om hur just deras behov ser ut. För att fördjupa kunskapen om de lokala trygghetsförhållandena behöver samtliga socialförvaltningar genomföra dessa dialoger. Eftersom kunskap ska inhämtas till de lokala lägesbilderna behöver dialogerna i huvudsak hållas med minoriteter i varje stadsområde. Det är också möjligt att socialförvaltningarna har en gemensam dialog med minoritetsgrupperna, men de behöver då säkerställa att de inhämtar kunskap till respektive lokala lägesbild.

Socialförvaltningarna kan konsultera de verksamheter inom exempelvis demokrati och medborgarservice som är riktade till särskilda målgrupper såsom Romano Center i Väst. De kan också söka dialog med Göteborgs Stads råd för den nationella minoriteten romer samt de kommuncentrala kontaktytorna för dialog med minoritetsgrupper som löper högre risk att utsättas för rasism.

Fokusområde vård, omsorg och stöd

Sverige följer en internationell trend som innebär att allt fler kvinnor och män med utländsk bakgrund arbetar i verksamheter inom vård, omsorg och stöd. Samtidigt förekommer det att personal som arbetar inom dessa verksamheter utsätts för rasistiska uttryck, förolämpningar och skepticism på grund av sin hudfärg, etnicitet och/eller religion. Det finns begränsad forskning på området men beskrivningar och uppgifter från personal inom olika vård- och omsorgsgivande verksamheter har till exempel bidragit till att Socialstyrelsen inom ramen för regeringens fem åtgärdsprogram mot rasism har tagit fram ett utbildningsmaterial. Materialet ska stödja arbetet mot rasism inom vård och omsorg samt när personal utsätts av patient, brukare eller klient.

Utsatthet kopplat till utländsk bakgrund är en identifierad fråga inom förvaltningen för funktionsstöd och äldre samt vård- och omsorgsförvaltningen. Äldre- samt vård och omsorgsförvaltningen genomförde under 2023 en enkätundersökning med frågor om rasism på jobbet riktad till personal inom vissa delar av hemtjänsten. Bland de medarbetare som svarat framkom att en övervägande del själva hade upplevt rasism eller sett någon kollega utsättas för rasism. Det framkom också att de svarande sällan eller aldrig säger till när de utsätts. Kränkningar av personal från omsorgstagare, brukare och klienter kan vara svårt att hantera eftersom personalen befinner sig i en maktposition gentemot omsorgstagare, brukare och klienter. Dessutom tenderar personal inom dessa yrkesområden att ibland förklara rasistiska situationer till exempel med att den äldre personen tillhör en generation då invandring var mer begränsad.

Västra Götalandsregionen har uppmärksammat problem med att medarbetare inom hälso- och sjukvård kan utsättas för kränkningar av patient eller närstående, ofta utifrån hudfärg, etnisk tillhörighet och/eller religion men även utifrån andra diskrimineringsgrunder. Regionfullmäktige har beslutat att Västra Götalandsregionen ska ha en regiongemensam rutin för att hantera kränkningar från patient eller närstående inom hälso- och sjukvård (Diarienummer RS 2019–02876).

Att uppmärksamma och agera mot rasism i de fall personal i så kallade brukarnära verksamheter utsätts, är en del i arbetet mot diskriminering och för inkludering och likvärdiga arbetsvillkor.

Åtgärd

Ta fram och implementera en rutin för hur chefer och medarbetare ska agera när personal utsätts för kränkningar av brukare, omsorgstagare och/eller klient.

Ansvar: Äldre samt vård- och omsorgsnämnden och nämnden för funktionsstöd.

En rutin som vänder sig till alla som arbetar inom brukarnära verksamheter ska fungera som ett konkret stöd för chefer och medarbetare i att hantera kränkningar från brukare,

omsorgstagare och/eller klient. Rutinen kompletterar befintliga rutiner i arbetet mot kränkande särbehandling, trakasserier, sexuella trakasserier och repressalier inom arbetslivet som verksamheterna har. Respektive nämnd beslutar om den egna verksamhetens rutin. Arbetet med att ta fram rutinen genomförs i samverkan mellan förvaltningarna utifrån nämndernas ansvar. Detta för att uppnå samarbetsvinster och gemensamt lärande vid implementering i den egna verksamheten.

Fokusområde kultur och mötesplatser

Göteborgs bibliotek, kulturhus, museum och konsthall är mötesplatser och kunskapsinstitutioner där en mångfald av uttryck, perspektiv och konst- och kulturområden ingår och synliggörs. Här är minoritetskulturer en viktig del. Varje år uppmärksammar Göteborgs Stad internationella och nationella minnesdagar med koppling till nationella minoriteter och mänskliga rättigheter. Det görs i form av föreläsningar, flaggningar eller andra evenemang. Uppmärksammandet sker främst på stadens kulturinstitutioner men i viss mån även i stadens olika verksamheter som når många göteborgare i olika åldrar. Barn och unga är en särskilt prioriterad målgrupp enligt minoritetslagen (2009:724) och stadens arbete mot rasism. Även äldres rätt till sin kultur, språk och identitet är särskilda rättigheter som ska efterlevas enligt lag (2009:724).

Alla i Göteborg ska kunna vara stolta över sin bakgrund och identitet och leva i staden utan att bli utsatt för rasism och negativa stereotypa uppfattningar. Det framkommer i dialoger med representanter från civilsamhället och minoritetsgrupper att utsattheten för rasism leder till att man, i de fall det är möjligt, dämpar synligheten av sin identitet för att bli mer accepterad och inkluderad i det svenska samhället. Det framkommer också i dialogerna en upplevelse av att inte vara representerad eller synlig i staden och känna sig som en del av Göteborg.

Åtgärder

Arbetet med att uppmärksamma högtidsdagar och minnesdagar ska utökas med att synliggöra en judisk och en afrosvensk minnesdag på stadens kulturinstitutioner.

Ansvar: kulturnämnden.

Kulturnämnden har uppdraget att på stadens kulturinstitutioner uppmärksamma högtidsdagar och minnesdagar med historisk och kulturell koppling för de nationella minoriteterna romer, samer, sverigefinnar och tornedalingar. Det uppdraget utökas så att även en judisk minnesdag genomförs. Vilken dag som ska uppmärksammas bestäms i samråd med den judiska minoriteten, exempelvis i dialog med Judiska Församlingen i Göteborg. Uppdraget utökas också till att omfatta en afrosvensk minnesdag, utifrån att planen ska identifiera grupp-specifika åtgärder. Den dag som föreslås är 9 oktober, frihetsdagen som högtidlighåller avskaffandet av slaveriet på svenska Saint Barthélemy år 1847 och som minns slaveriet och slavhandelns offer. Planering och genomförande ska ske i dialog med representanter i det afrosvenska civilsamhället.

Minoriteters högtidsdagar och minnesdagar ska uppmärksammas och synliggöras i stadens verksamheter inom äldreomsorgen samt förskolor och skolor.

Ansvar: förskolenämnden, grundskolenämnden, utbildningsnämnden, äldre samt vård- och omsorgsnämnden.

Flera av stadens verksamheter uppmärksammar och synliggör minoriteters språk, kultur och historia på olika sätt i samband med högtidsdagar och minnesdagar.

Uppmärksammandet ska breddas för att nå fler barn, elever, äldre, och därigenom öka synligheten och förståelsen för olika minoriteters språk, kulturer och historiska händelser. Det kan exempelvis handla om att bjuda på specifik mat, tillgängliggöra litteratur, musik, film och olika material som kan vara till hjälp. En samverkan mellan ansvariga verksamheter och även kulturförvaltningen kan inspirera och effektivisera genomförandet och bidra till synergier.

Deltagardriven kultur och mötesplatser för unga tillhörandes de nationella minoriteterna och minoritetsgrupper ska nå ut till fler unga i Göteborg och synliggöra minoriteternas kultur, språk och historia.

Ansvarig: kulturnämnden.

Kulturförvaltningens arbete med deltagardriven kultur och mötesplatser där minoritetskulturer och en mångfald av uttryck är inkluderat, ska aktivt verka för att fler barn och unga med minoritetstillhörighet ges möjlighet att delta. Exempelvis kan inspiration hämtas från förvaltningens arbete med Ta plats! som är en arena för unga med fokus på skapande genom film, ord och språk, där unga tillhörandes de nationella minoriteterna är en uttalad målgrupp.

Motståndskraft mot rasism i Nordost, där unga arbetar med och för unga, ska gå från att vara ett projekt till att bli en verksamhet som kan arbeta långsiktigt mot rasism.

Ansvarig: socialnämnden Nordost.

Motståndskraft mot rasism startade som projekt år 2021 av Unga mötesplatser i Nordost med finansiering från Socialstyrelsen samt viss finansiering av Levande historia Göteborg och folkhälsomedel från socialförvaltning Nordost. Projektet har formats för unga och av unga. Projektet erbjuder ungdomar i nordöstra Göteborg ökad kunskap om rasism och dess olika uttryck samt verktyg för att möta fördomar, diskriminering och rasism i vardagen med syfte att skapa motståndskraft mot rasism. Unga utbildas för att i sin tur utbilda andra unga, genom att bli ungdomsambassadörer och unga ledare. Exempelvis genomförs kafékvällar som är en öppen verksamhet med olika teman, boksamtal, film och föreläsningar. För att kunna bedriva ett mer långsiktigt arbete för unga, av unga, och på sikt utgöra en resurs till fler verksamheter i staden ska Motståndskraft mot rasism gå från projekt till verksamhet.

Fokusområde dialog och involvering

Delaktighet och inflytande för de som berörs är grundläggande i arbetet för mänskliga rättigheter. Forskning visar att många av de grupper som är särskilt utsatta för rasism,

afrosvenskar, judar, muslimer, romer och samer, har ett lågt förtroende för det offentliga. Erfarenheter av förtryck, diskriminering och strukturell rasism i det offentligas regi har en lång historia som än idag påverkar dessa gruppers vardagsliv och gör att det finns en misstro mot det offentliga. Om individer och grupper undviker det offentliga påverkar det också tillgången till rättigheter. Göteborgs Stad ska ha kontaktytor och forum för dialog med röstbärande organisationer och de minoritetsgrupper som särskilt berörs för att få den kunskap som behövs i arbetet mot rasism, för att bygga tillit och för motverka misstro. På kommuncentral nivå finns olika sorters forum för dialog med olika rättighetsbärare, bland annat kommunstyrelsens råd. Utifrån kommunstyrelsens reglemente, och i enlighet med minoritetslagen (2009:724), förs samråd med de nationella minoriteterna genom råd för den sverigefinska och romska minoriteten samt kontaktytor för samråd med den judiska och samiska minoriteten. Det finns kommuncentrala kontaktytor med representanter från civilsamhället och de muslimska och afrosvenska grupperna som kan utvecklas.

Att förstå hur rasism tar sig uttryck i Göteborg förutsätter involvering med civilsamhälle men också med göteborgare, akademi, myndigheter och stadens verksamheter. Under arbetet med planens framtagande har det framkommit att det saknas ett stående gemensamt forum mot rasism för att fördjupa dialogen, kunskapen och medvetenheten kring rasism och bidra till ett lärande.

Åtgärd

Ett gemensamt forum mot rasism med berörda minoriteter och aktörer för dialog, lärande och kunskap ska genomföras årligen.

Ansvar: nämnden för demokrati och medborgarservice i samverkan med kommunstyrelsen.

Ett återkommande forum för dialog och utbyte syftar till att fördjupa kunskapen och medvetenheten kring rasism, bidra till lärande och dialog mellan tjänstepersoner, förtroendevalda, representanter från civilsamhället samt forskning, organisationer och myndigheter. Forumet kan behandla särskilda fokusområden, utifrån olika former av rasism, verksamhetsområden och målgrupper som exempelvis barn och unga. Planering och genomförande av forumet ska ske i nära samarbete med civilsamhället och berörda minoritetsgrupper.